

HET NEDERLANDS TEGEL MUSEUM

Jaarverslag

Stichting Nederlands Tegelmuseum

2020

Tableau van 24 keramische tegels, voorstellende een dame met lelie, gemaakt in Stoke-on-Trent (Engeland) door Mintons China Works omstreeks 1905

INHOUD

3. **Missie**
4. **Woord vooraf**
5. **Organisatie**
 - Bestuursleden
 - Expositiecommissie
 - Erven en schenken
 - Personeel
7. **Publiek en presentatie**
 - Tentoonstellingen
 - Vriendenexposities en kleinere presentaties
 - Vaste presentatie
 - Innovatie musea Ede
 - Bruiklenen
 - Publieksactiviteiten
 - Bezoekers
 - Communicatie en marketing
21. **Collectie en beheer**
 - Uitbreiding van de collectie
 - Registratie en documentatie
24. **Samenwerkingen**
25. **Stichting Vrienden van het Nederlands Tegelmuseum**
26. **Samenvatting jaarrekening**

MISSIE

Het Nederlands Tegelmuseum toont als enige museum in Nederland de ontwikkeling van de Nederlandse tegel vanaf de zestiende eeuw tot nu toe. Onze missie is de grote cultuurhistorische waarde van de antieke tegels, tegeltableaus en in toenemende mate ook modern keramiek aantrekkelijk zichtbaar maken voor jong en oud.

Onze kerntaak is om de grote cultuurhistorische waarde van de tegelcollecties, tegeltableaus en moderne keramiek op een aantrekkelijke manier te tonen.

WOORD VOORAF

Het jaar 2020 stond natuurlijk in het teken van Corona. Vanwege het virus zijn we in totaal drie en een halve maand gesloten geweest. En ook in het begin van 2021 zijn we wederom gesloten. We hadden daardoor geen inkomsten (entreegelden/winkelomzet/omzet koffiekamer) maar de uitgaven bleven gewoon doorgaan. Dankzij de steun van de Rijksoverheid, de provincie en de gemeente in het afgelopen jaar heeft het gedwongen sluiten van het museum nog geen ernstige financiële consequenties gehad.

Ondanks het dicht zijn van het museum zijn we sinds het afgelopen jaar op het digitale front zeer actief. Elke week worden meerdere berichten geplaatst op de social media (Twitter, Instagram en Facebook). Daarbij kun je op de site van het museum diverse vlogs bekijken. Hierdoor kan onze collectie ook op een andere wijze worden bekeken. Gelet op de reacties voorziet dit kennelijk in een behoefte.

Verder hebben we het afgelopen jaar een nieuw Beleidsplan opgesteld. Hierin wordt de richting beschreven waarin ons museum de komende jaren zich wil ontwikkelen. Ons museum zal zich moeten vernieuwen om zijn voortbestaan te kunnen waarborgen.

Het zal door Corona dit jaar niet gemakkelijk worden. Maar dankzij de expositieplannen die we hebben, proberen we er het beste van te maken.

30 maart 2021

Eric Mackay, directeur

Tableau, getiteld 'Boter', van 84 keramische tegels, door de Plateelbakkerij Zuid-Holland in Gouda, 1920-1940. Werd getoond in de expositie Exotisch, luxueus en hygiënisch

ORGANISATIE 2020

Bestuursleden

Voorzitter	Drs. Wim Sterkenburg
Secretaris	Dr. Casper H. de Jong
Penningmeester	Ing. Steven W. de Jong
Lid	Carla T.M. Hilberink

Directeur Eric baron Mackay

Expositiecommissie

Eric Mackay (voorzitter), Johan Kamermans, Ger de Ree, Peter Berben en Frans Klein

Exposities worden voorbereid door de expositiecommissie die periodiek bij elkaar komt. De vergaderdata waren in 2020: 9 januari, 13 februari, 18 juni, 13 augustus, 1 oktober en 25 november.

De exposities behandelen veelal diverse thema's waarbij uitgangspunt is objecten uit onze brede collectie te tonen in samenhang met die van de met ons samenwerkende exposanten.

Erven, schenken, giften en ANBI fiscale regeling

Eric Mackay

Personeel

Conservator
Coördinatie bezoekersbalie
Financiën en Administratie
Marketingcommunicatie en pr
Gastvrouwen

Dr. Johan A. Kamermans
Jelly G. Gribnau-van der Kamp
Mr. Annette P. Meier-Wierenga
Mandy Vermeer (freelance)
Jelly G. Gribnau-van der Kamp
Ute Koning

Rondleiders

Ute Koning, Nathalie Duits, Peter Berben

Vrijwilligers

Dina de Bondt, Jan Clifford, Coby Dijkhorst, Ria Dijkstra, Nathalie Duits, Tineke Koger-v.d. Handel, Els van Lier, Tineke van Lith, Evert Jan van Loenen, Peter Frie, Peter Berben, Ton van der Meijden, Franziska Vaneman en Kelly Witteveen

mondkapje op
wear mouth mask
Hobby

Aanpassingen bij de entree naar aanleiding van corona, twee medewerkers bereiden zich voor op de dag.

PUBLIEK EN PRESENTATIE

Tentoonstellingen

Het expositieprogramma is in het voorjaar sterk aangepast. Vanwege de sluiting van het museum per 14 maart en de onzekerheid wanneer, en onder welke omstandigheden er weer geopend kon worden, is besloten de staande expositie over winkelbetegelingen te laten staan. De vanaf 25 april geplande expositie voor het voorjaar, *Oogappels* is uitgesteld. Pas na de heropening van de exposities is de expositiecommissie weer bijeen geweest, op dat moment konden we beter inschatten wat er mogelijk zou zijn met inachtneming van de maatregelen om de verspreiding van het coronavirus tegen te gaan.

Exotisch, luxueus en hygiënisch, 7-9-2019 t/m 12-4-2020 (verlengd t/m 16-8-2020)

Aan de hand van grote tableaux, vooral uit de eigen depotcollectie, en posters van oude en nieuwe foto's wordt een beeld gegeven van het luxe winkelinterieur uit het begin van de twintigste eeuw. Veel ambitieuze winkeliers waaronder de landelijke winkelketen van De Gruyter, probeerden destijds met een mooi en kostbaar uitgevoerd interieur, een koopkrachtig publiek te trekken. Vooral handelaren in levensmiddelen, zoals slaggers, viswinkels, bakkers en kruidenierszaken, zagen de voordelen van een decoratief gebruik van de tegel, die tevens het meest hygiënische materiaal voor wanden en vloeren vormde.

Chinezen uit Makkum, 7-9-2019 t/m 12-4-2020 (verlengd t/m begin 2021)

Een expositie over Chinezen op Nederlandse tegels uit de twintigste eeuw. De aanleiding is de markante serie met Chinese figuren die de fabriek van de familie Tichelaar vanaf 1929 op de markt bracht. Jan Pluis heeft al deze voorstellingen uitgezocht, allen met hun naam in Chinese karakters en de transcriptie daarvan, in samenwerking met Min Cheng.

Deze serie wordt geplaatst in het kader van een eeuwenlange interesse van tegelbakkers in de Chinese cultuur, die in de twintigste eeuw ook bij andere Nederlandse fabrikanten weer opleeft.

Oogappels. Onverwachte verhalen van de Nederlandse tegelcultuur

12-9 t/m februari 2021 (verlengd t/m 11-4-2021)

Zeven verzamelaars en kenners belichten een aantal verrassende thema's. In filmpjes vertellen de verzamelaars, onderzoekers en een jonge kunstenaar over hun tentoongestelde tegelcollectie of specialisme. Op die manier willen we de verhalen beter presenteren aan het publiek. Hiervoor is medewerking verkregen van cameraman Jonathan van der Kraats, die ook opnamen maakt voor het programma Schatgraven van Omroep Gelderland. De thema's lopen uiteen van de klassieke tegels met Bijbelse voorstellingen en landschappen, via stijlperiodes als art nouveau en art deco, naar de naoorlogse vernieuwingen en experimenten, tot de op de dag van vandaag met het dierenalfabet voor de Hartenberg en driedimensionale tegels ontworpen door Hanne Biesemans.

Schooltegels in Oogappels. Onverwachte verhalen van de Nederlandse tegelcultuur

Vooruitblik: geometrische patronen

In de eerste generaties tegelkunst uit de Nederlanden, uit Antwerpen en later Holland in de zestiende eeuw, vallen de gecompliceerde en gevarieerde geometrische patronen op. Deze lijken een doorwerking te zijn van de Spaans-Moorse tegeltraditie en Italiaanse ornamentprenten. Die zijn op hun beurt te herleiden tot de passie voor geometrische patronen in de Islamitische wereld, zoals nog herkenbaar op mozaïeken in Iran en Irak. Een werkgroep, van museumvrienden is sinds de zomer van 2018 samen met de conservator bezig met een grotere en ambitieuze studie naar dit genre. De publicatie is klaar, maar het is onder de huidige omstandigheden nog niet eenvoudig om een uitgever te vinden. Voor najaar 2021 is nu de expositie gepland.

Vooruitblik: Marjolein Bastin

Aan het jaar 2021 is door NBTC Holland Marketing het thema 'Ode aan het Landschap' toegekend. In 2021 organiseren Cultura Erfgoed, Historisch Museum Ede en het Nederlands Tegelmuseum gezamenlijk een tentoonstelling met veertig originele aquarellen van de in Ede woonachtige kunstenaar Marjolein Bastin geïnspireerd op de Veluwe in combinatie met unieke tegels.

Vriendenexposities en kleinere presentaties

Ook dit jaar waren er enkele vitrines beschikbaar waarin enkele begunstigers van de Stichting Vrienden de gelegenheid kregen om hun tegelverzameling aan het publiek te tonen. De inrichting van deze vitrines werd namens de Stichting Vrienden met ingang van dit jaar voorbereid en gecoördineerd door Leo van Druten en Frans Klein. Door de omstandigheden is deze vitrine minder vaak vervangen dan gebruikelijk.

Tegels uit de collectie van René Prins, 1-11-2019 t/m 29-2-20 (verlengd t/m 25-10-20)

Zijn interesse naar tegels begon rond 1988 na het uitkomen van het boek *Gebouwd in de Zaanstreek* van de auteurs S. de Jong en J. Schipper. Naast de geschiedenis van de Zaanse houtbouw bevat dit boek ook beschrijvingen en afbeeldingen van tegelwanden, schouwen en smuigers in Zaanse arbeidershuizen en Zaanse koopmanswoningen. Vondsten van twee bijzondere locaties staan centraal in deze presentatie.

Tegels uit de collectie van Niek Stallinga, 27-10-2020 t/m eind februari 2021

Een gevarieerde verzameling, waarbij de schepentegels de basis van de collectie vormen. Zo worden in de vriendenvitrine prachtige Friese blauwe tegels, uit het eind van de zeventiende eeuw, van de plateel- en tegelbakker Pieter Grauda uit de Raamstraat te Harlingen tentoongesteld. Voor de sponzen zijn tekeningen van Gesina ter Borch uit Zwolle gebruikt. Ook zijn er nog andere tegels met onder andere schepen, krijgslieden, mythologie, zeehonden en Bijbelse taferelen in de Vriendenvitrine te zien.

Herinnering aan 75 jaar Bevrijding, 1-10-2019 t/m 5-5-2020 (verlengd t/m einde 2020)

In het kader van het 75ste herdenkingsjaar van de luchtlandingen op de Ginkelse Heide en de bevrijding zijn er in Ede meerdere activiteiten waarin de lokale musea en het Gemeentearchief Ede nauw samenwerkten. Centraal staat de bevrijding van Ede. In het tegelmuseum worden tegels getoond die herinneren aan Bezetting, Bevrijding en Verzet.

Voor deze gelegenheid waren ook workshops voor schoolgroepen ontwikkeld, 'Herdenken en vieren', in samenwerking met Cultura Ede, door Patricia van Dreven en Elena Petrova. Deze konden onder de toenmalige omstandigheden niet uitgevoerd worden.

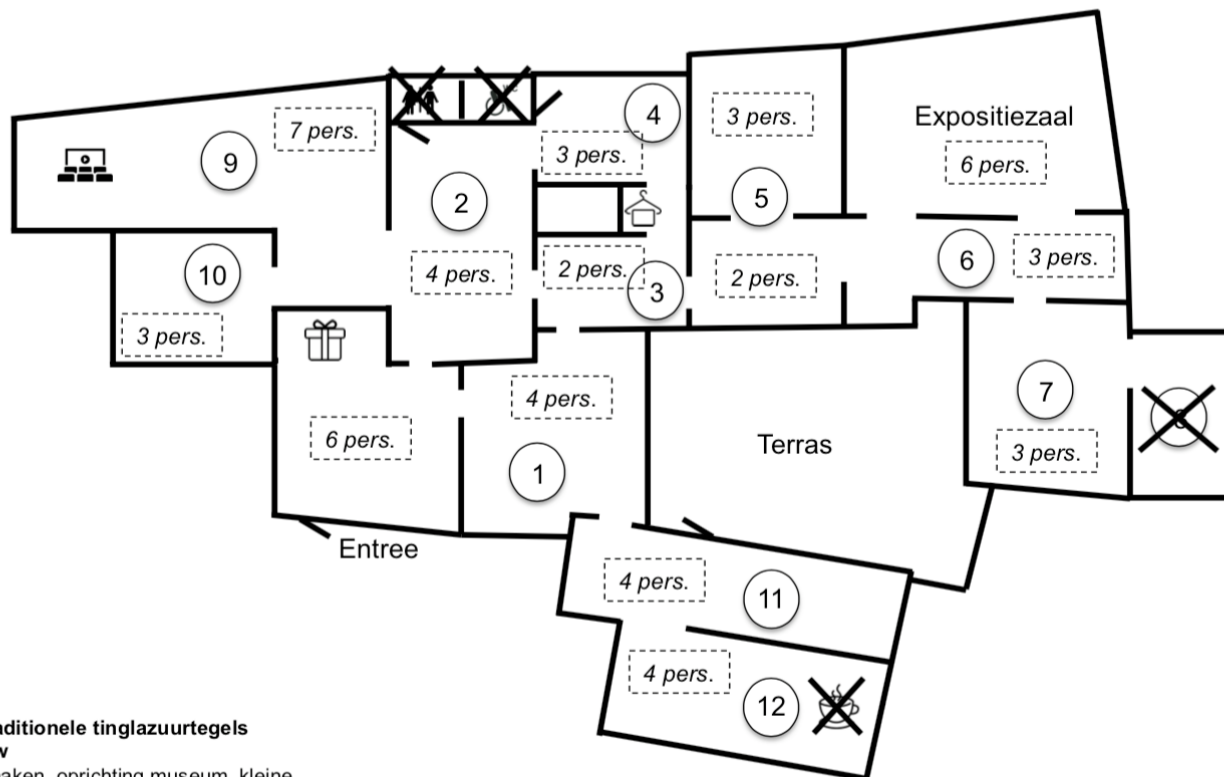
Tegel met spreuk, gemaakt van karton, tijdens of kort na de bezettingsjaren

Bevrijdingstegel gemaakt van karton. Holland Vrij, 10 mei 1940 - 5 mei 1945

Vaste presentatie

De aangepaste plattegrond en presentatie naar aanleiding van de coronamaatregelen.

Zaal 1-6: Traditionele tinglazuurtegels 17^e-19^e eeuw

1. Tegels maken, oprichting museum, kleine presentaties
2. Tegeldecors (Dingeman Korf)
3. Tegeldecors (Dingeman Korf)
4. Internationale voorlopers en invloeden
5. Helene Kröller-Müller Kamer
6. Collectie Manschot-van der Meij en slagerij Ruijssenaar

Zaal 8, 9, 10 en 12: Nieuwe kunst 1880-1940

8. Monumentale toepassingen (Porceleyne Fles)
9. Monumentale toepassingen (Max Laeuger)
10. Tegelpers en jubileumtegels
12. Winkels van De Gruyter

Zaal 7 en 11: Keramisten en kunstenaars 1950-heden

7. Judith Laqueur-Révész en de Gelukkige Olifant
 11. Keramisten en kunstenaars (o.a. Karel Appel)
- X : tijdelijk gesloten

Innovatie Musea Ede 2018-2021

Het gaat hierbij om het vervolg van het succesvol afgeronde samenwerkingsproject Digitaal Tafelen (2015-2017), een initiatief van zes musea in Ede vanuit het Museum Overleg Ede, ondersteund door de gemeente Ede. Gelders Erfgoed voert het project uit, ons museum is penvoerder. Dit project biedt mogelijkheden voor de verdere ontwikkeling van de digitale tafels, die sinds 2016 in de musea staan, evenals van de mobiele app met i-Beacons, waarvoor wij een pilot-project hadden afgerond (TegelVerhalen).

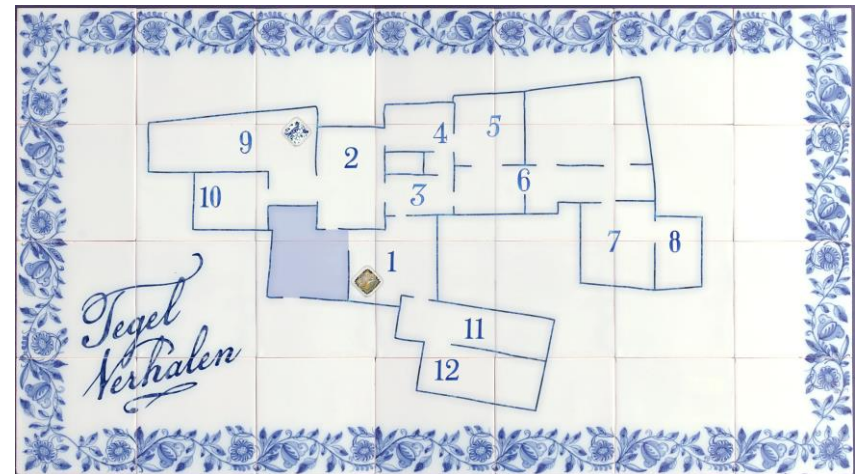
De **digitale tafel en de mobiele app** in het museum hadden na enige jaren groot onderhoud nodig. Alle partijen die rond 2016 betrokken waren bij de ontwerpen en applicaties op de tafel zijn inmiddels gestopt of veranderd. Voor de tafel is nu gekozen voor het standaard softwarepakket **Omnitapps**.

De wensen waren:

- Behoud van Collectie Ede;
- De site Edeopdekaart.nl wordt vervangen worden door de digitale verhalenkaart van mijngelderland.nl;
- Een agenda/nieuwsrubriek van de Edese musea op basis van de site www.bezoek-edede.nl/agenda;
- De game wordt vervangen door het memory-spel van Omnitapps. Voor het museum is dat ingevuld door een selectie van blauwe olifanttegels;
- Specifiek voor het Tegelmuseum zijn er mogelijkheden om de Media Timeline, een tijdsbalk, in te vullen met een verhaal over de tegelgeschiedenis. De conservator heeft een opzet gemaakt voor 12 thema's, chronologisch te ordenen, met steeds een vijf- of zestal afbeeldingen en korte verhalen.

Mobiele app Tegel Verhalen

De mobiele app *Tegel Verhalen* is onderdeel van digitaal tafelen. De mobiele app is dit jaar ook herzien door studio Het Nieuwe Kader uit Arnhem. Het gaat om een mobiele app, die bezoekers op hun eigen mobiele telefoon kunnen installeren. Voor bezoekers die zelf geen geschikte telefoon hebben zijn een paar iPods beschikbaar bij de museumbalie. Het is een moderne variant van de audiotour, die niet alleen een gesproken verhaal biedt, maar ook foto's en videobeelden toont. De i-Beacons die aanvankelijk gebruikt werden om de bezoekers naar de 24 objecten te leiden, gaven technische problemen. De i-Beacons zijn nu vervangen door nummers, dit zal voor veel museumbezoekers ook meer vertrouwd zijn.

Externe bruiklenen

Het museum heeft graag meegewerkt aan verschillende tijdelijke externe tentoonstellingen door tegels en tableaus in bruikleen te geven.

Emilia van Oranje Nassau. Kasteelvrouwe in Wychen, Museum Kasteel Wijchen, 22-3 t/m 1-9-2020 (verlengd t/m 6-2-2020), ter gelegenheid van haar 450ste geboortjaar. Zij heeft, met haar man, rond 1610 kasteel Wijchen laten bouwen zoals het nu is, en wij hebben zestien tegels en tableaus uit die bouwperiode in bruikleen gegeven, met onderwerpen die ook gekoppeld zijn aan het Oranjehuis, oorlog en het buitenleven.

Bruegel in Black and White, Brussel, Koninklijke Bibliotheek van België KBR, 15-10-2019 t/m 16-2-2020

Een grote tentoonstelling die een overzicht geeft van het volledige grafische werk van Pieter Bruegel de Oude, ter gelegenheid van zijn 450ste sterfjaar. Uit ons museum zijn twee zeer zeldzame tegels te zien uit een reeks karikaturale boerentronics naar Bruegel (inv.nr. 08627 en 08628, Smerighe Els en Goelijcke Flooi).

Bijbel in Beeld, Meppel, Drukkerijmuseum Meppel, 31-10-2019 t/m 29-2-2020

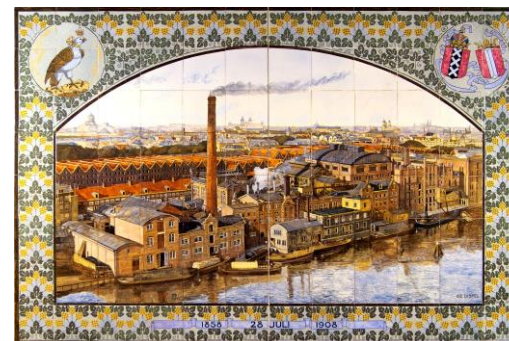
De expositie die wij in 2017 in ons museum hielden, ter gelegenheid van 500 jaar reformatie, is op kleinere schaal uitgeleend aan het Drukkerijmuseum. De Bijbelverzamelaars Henk de Korte en Otto van Middendorp selecteerden een collectie antieke prentenbijbels, wij voegden daar een vijftigtal tegels en negen tableaus aan toe.

Statenbijbel: geschiedenis en betekenis, Den Haag, Tweede Kamer, in de Statenpassage, 26-11-2019 t/m 22-3-2020

Op initiatief van de SGP-fractie, met name kamerlid en historicus R. Bisschop, was er vorige winter een tentoonstelling over de Statenvertaling in het gebouw van de Tweede Kamer. Het museum leende een passend Bijbels tegeltableau uit met de gelijkenis van de barmhartige Samaritaan (Rotterdam, ca. 1800).

Amsterdam, stad van bier en brouwers, Amsterdam Museum, 10-7 t/m 18-10-2020

Hoe Amsterdam een echte stad van brouwers werd en wat de productie en consumptie van bier voor de stad betekende laat deze zomertentoonstelling zien. Het Tegelmuseum leent beide monumentale tableaus van de voormalige bierbrouwerij De Gekroonde Valk uit.

Pelgrims naar Amerika 1620-2020, Museum de Lakenhal, Leiden, juni t/m 13-9-2020

Dit jaar werd herdacht dat vierhonderd jaar geleden een groep van 102 Engelse puriteinen, na een verblijf van elf jaar in Leiden, met de Mayflower naar Amerika vertrok om daar een nieuwe wereld op te bouwen. De Pilgrim Fathers worden wel beschouwd als stichters van de latere Verenigde Staten. Er zijn nauwelijks voorwerpen bewaard gebleven die in verband kunnen worden gebracht met deze groep geloofsvluchtelingen. Rond 1910 werd in Amsterdam een huis in de Barndesteeg afgebroken waar volgens overlevering de Pilgrimfathers een tijd verbleven, en daar vond men tegels van een type dat nog niet bekend was. Men geloofde dat deze tegels uit de tijd van de Pilgrim Fathers kwamen, de burgemeester van Amsterdam heeft hierover een officiële verklaring ondertekend. Sindsdien worden dit Pelgrimtegels genoemd. Het museum heeft een veld van deze zeldzame tegels.

Presentatie walvisvaart, Museum In't Houten Huis, De Rijp

Voor de inrichting van dit vernieuwde museum zijn negen tegeltableaus met voorstelling van de walvisvaart (1750-1775), naar prenten van Adolf van der Laan, voor een langere periode uitgeleend. Het bruikleen is stilzwijgend verlengd.

Vaste presentatie van het Nederlands Golfmuseum, Afferden

Op 22 april 2016 opende een museum over de golfsport, waarvoor vijftien tegels en twee tegelvelden met golf-/ kolfspelers uit de periode 1630-1900 zijn uitgeleend voor onbepaalde tijd.

Tichelwaark Rohaan, Markelo

Selectie van enkele negentiende-eeuwse tegelvelden zoals in boerderijen in Twente toegepast werden, als aanvulling op permanente presentatie van de collectie grofkeramiek in de oude steenbakkerij.

Schaapskooi, De Mossel

Het Tegelmuseum heeft vanaf 2019 jaar ook enkele tegelvelden en tableaus met herders en boerderijen uitgeleend voor de inrichting van De Schaapskooi bij boerderij Mossel, in juli hebben de directeur en conservator de presentatie bekeken.

Raadhuis Ede, burgemeesterskamer

Voor de inrichting van het kantoor van burgemeester René Verhulst hebben we begin juli een tegeltableau in bruikleen gegeven. Zijn keuze viel op een Bijbelse voorstelling met het oordeel van Salomo. Enkele eeuwen terug hing in ieder stadhuis wel een schilderij met deze voorstelling, vanouds een voorbeeld van wijs bestuur.

Tegeltableau Salomo's oordeel, 1 Kon. 3: 25-27, Rotterdam, 1810-1840. Naar voorbeeld van prent van J. Folkema uit *De Gewigtigste Geschiedenissen des Bijbels*, IJsbrand van Hamelsveld, Amsterdam, 1806.

Publieksactiviteiten

Taxatiedagen

Ook dit jaar waren twee taxatiedagen gepland, voor de zaterdagmiddagen 14 maart en 3 oktober, waarmee de in 2008 begonnen reeks taxatiedagen zou worden voortgezet. Taxaties worden gedaan door de heer G.J.M. de Ree, oud-voorzitter van de Stichting Vrienden Nederlands Tegelmuseum en taxateur voor het Gelderse tv-programma 'Schatgraven'.

Regelmatig komen bezoekers met tegels of tableaus naar het museum, of worden er foto's opgestuurd met het verzoek om een beoordeling. De conservator kan veelal datering of herkomst aangeven, evenals andere bijzonderheden, maar musea doen geen taxaties. Om aan de vraag daarnaar te voldoen is begonnen met taxatiedagen.

Door de maatregelen tegen de verspreiding van Covid19 moest de taxatiedag van zaterdag 14 maart op het laatste moment geschrapt worden, de musea gingen dicht. Op 3 oktober konden we deze wel laten doorgaan, met tal van aanpassingen.

Het was niet mogelijk om zoals gebruikelijk met vijftig mensen in de Feenstrazaal te gaan zitten, dus we werkten met strakke tijdblokken waarvoor gereserveerd moest worden. Vier bezoekers of families mochten per keer aan een tafel in de zaal plaatsnemen en hun tegels en andere keramiek voor zich uitstallen, op grote afstand van elkaar. Taxateur Ger de Ree hield voor iedere groep een korte inleiding en beoordeelde de meegebrachte voorwerpen.

De middag is voor deze keer uitgebreid met de ochtend, vanaf 10:00. De dag was helemaal volgeboekt met 9 blokken, 67 bezoekers.

Open Monumentendagen

Het thema van de Open Monumentendagen was dit jaar Leermonumenten, een thema dat aanknopingspunten bevat met onze collectie. In veel schoolgebouwen uit de jaren 1910-1930 zijn de betegelde gangen vaak voorzien van series kleine tableaus met eigentijdse en historische gebeurtenissen, gebouwen, beroepen en andere educatieve voorstellingen.

De conservator heeft contact gelegd met het plaatselijke Comité Open Monumentendagen en heeft enkele vergaderingen bijgewoond. Het museum heeft in de collectie tegeltableaus uit verschillende schoolgebouwen en presenteerde die als deel van de expositie *Oogappels*, met een toelichting door museumvriend en oud-onderwijzer Marten Boonstra. Het museum was zaterdag 12 september de gehele dag vrij toegankelijk (na reservering) en trok 72 bezoekers.

Gelredag in het museum

Zaterdag 29 februari was de uitzending van de Gelredag van Omroep Gelderland in ons museum, met de Ridder van Gelre, René Arendsen; Museumvriend Frans Klein is gevraagd om te vertellen over de expositie Winkeltegels. 60 bezoekers

Bezoekers

In 2020 ontving het museum 5371 bezoekers.

Volwassenen	1045
Kinderen	72
Kinderfeestjes	-
Countdown/CJP/Cultuurkaart	8
Museumkaart	2696
Gratis (vrienden/ICOM/Rembrandtkaart)	242
Groepen	-
Schoolgroepen	-
Speciale acties	108
Tegelroute Lunteren	1200

In verband met de coronamaatregelen was het museum een aantal periodes gesloten:

- Van 14 maart t/m 1 juni;
- Van 5 t/m 18 november;
- Sinds 15 december

Het museum heeft een aantal maatregelen getroffen om te voldoen aan de gestelde voorwaarden in het kader van de landelijke coronamaatregelen. Onder andere de integratie van een reserveringssysteem op de website. Bezoekers moeten een tijdsblok reserveren. Er zijn 6 tijdsblokken beschikbaar en ieder tijdsblok worden 6 bezoekers toegelaten. Zaal 8 is tijdelijk gesloten, deze zaal is in gebruik voor meubelen uit het museum om meer ruimte te creëren. De entree van het museum is aangepast en een maximaal aantal personen per zaal is vastgesteld. We hebben een plattegrond gemaakt waarop men kan zien wat de beste looprichting is en hoeveel mensen per zaal zijn toegestaan. Groepsbezoek en educatieve groepen zijn helemaal weggefallen. De koffiekamer is gesloten.

Communicatie en marketing

Het Tegelmuseum probeert op verschillende manieren in beeld te blijven bij de doelgroep. Onder andere door het versturen van persberichten, wekelijks updates plaatsen op Facebook, Instagram en Twitter en door middel van samenwerkingen met bijvoorbeeld MuseumTV en Erfgoed Gelderland. Dit jaar was de online aanwezigheid extra belangrijk in verband met de sluitingen. Het museum is in die periode begonnen met het delen van vlogs van de conservator. In de periodes dat het museum geopend was, werd getracht door middel van advertenties op Facebook het bezoek te stimuleren.

Statistieken online marketing

Jaar	2020	2019	2018
Websitegebruikers	18.852	22.280	19.885
Facebook-volgers	845	529	
Instagram-volgers	470	209	
Twitter-volgers	422	335	
YouTube-abonnees	20		

Betaalde Social Mediacampagne

Campagne websiteverkeer	
Bereik	14.076
Klikken op link	731
Budget	€ 142,29
Kosten per klik	€ 0,09 – 0,25

Online ticketverkoop

Het museum heeft sinds juni een reserveringssysteem op de website. Hiermee kunnen bezoekers voorafgaand hun bezoek een tijdsblok reserveren. Dit is één van de verplichtingen van de landelijke coronamaatregelen. Het reserveringssysteem is volledig geïntegreerd in de website.

Print media

Het museum heeft voor de Helene Kröller-Müller Kamer een folder ontworpen die verspreid wordt in het Kröller-Müller Museum en in de regio. Daarnaast is de algemene folder vernieuwd.

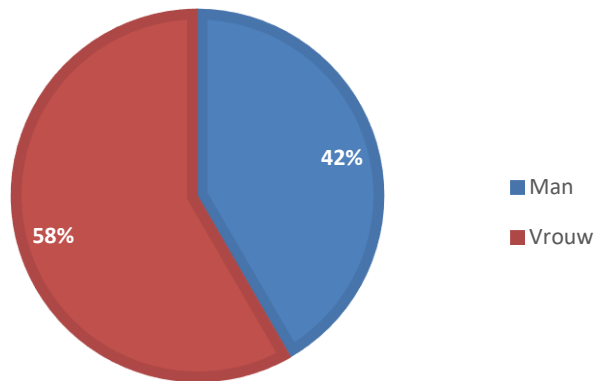
Free publicity - Interviews in kranten, cultuurbladen en TV en radio

EDE TV 13-1	Winkeltegels in Mooi Zo!
Ede Stad 27-2	Taxatiedag in het Nederlands Tegelmuseum
Gelderlander	Oorsprong aardewerk en tegel uitgelegd
Lunterse krant 9-5	Marieke Bouwman-Sweers, een levensverhaal
Omroep Ede 25-5	Eric Mackay over de beoogde opening in juni
Gelderlander 8-6	Zonder zon een mooie zomer
Gelderlander 8-6	Agenda vol reserveringen
Lunterse krant 10-6	Ned. Tegelmuseum Otterlo weer open
Barneveldse krant juni	Ned. Tegelmuseum weer open
Dorpspraet juni	Ned. Tegelmuseum weer open
Barneveldse krant 30-7	Druk in musea na tijdelijke sluiting
Ede Stad 5-8	Edese musea krabbelen op
Dorpspraet 3-10	Taxatie dag in het Nederlands Tegelmuseum
Ede Stad september	Open Monumentendag 2020
Ede Stad 19-9	Taxateur komt naar Tegelmuseum Otterlo
Barneveldse krant 4-9	'Oogappels. Onverwachte verhalen van Ned...'
Dorpspraet 9-9	'Oogappels. Onverwachte verhalen van Ned...'
Kunstkrant oktober	Bier. Amsterdam, stad van bier en brouwers

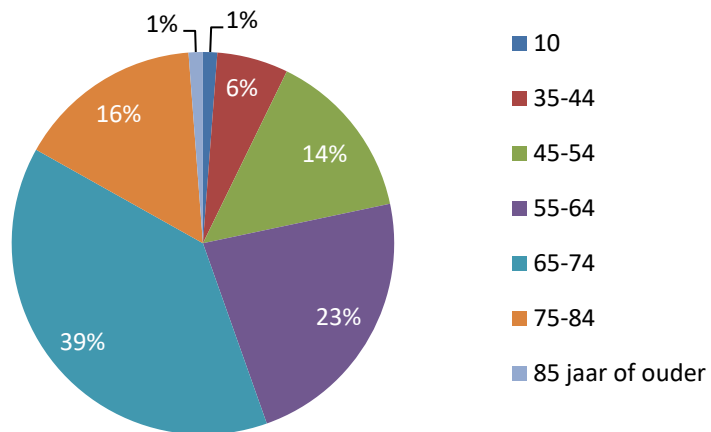
Publieksonderzoek

Om beter inzicht te krijgen in de bezoekers is begin 2020 een bezoekersonderzoek gestart door middel van een korte enquête die bij binnenkomst wordt uitgedeeld. Het onderzoek is halverwege 2020 gestaakt i.v.m. Corona maatregelen. In totaal zijn 86 enquêtes ingevuld.

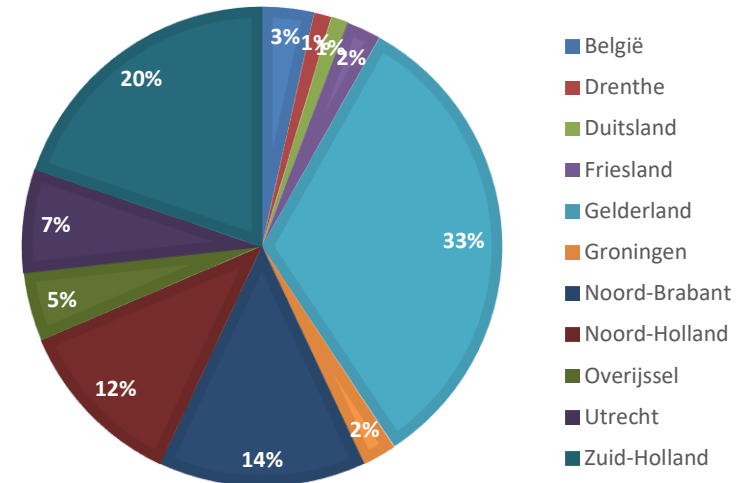
GESLACHT

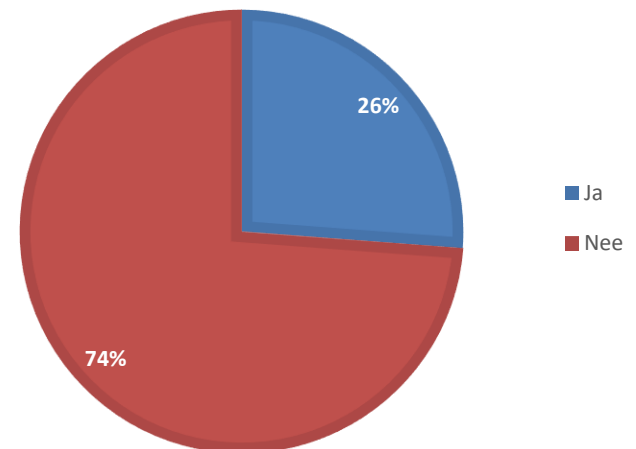
LEEFTIJD

REGIO

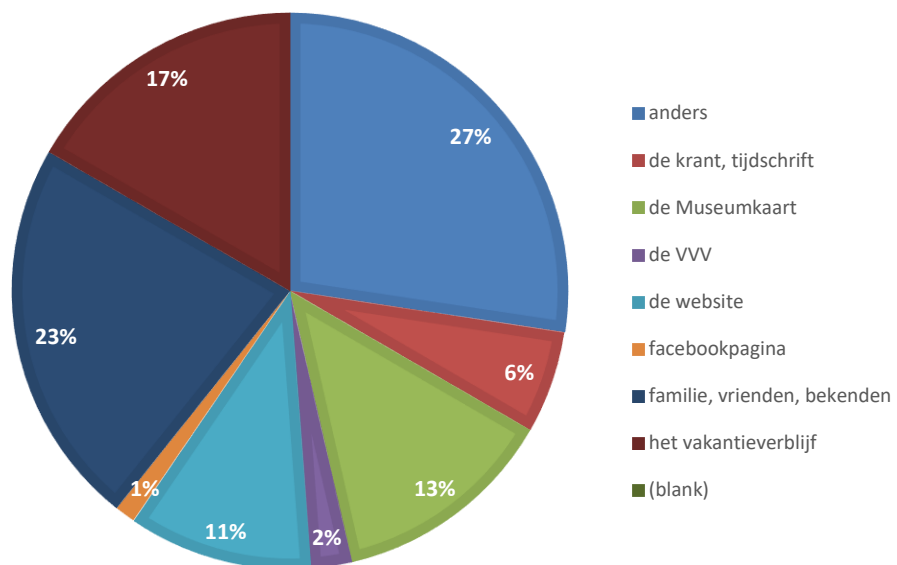

EERDER BEZOCHT

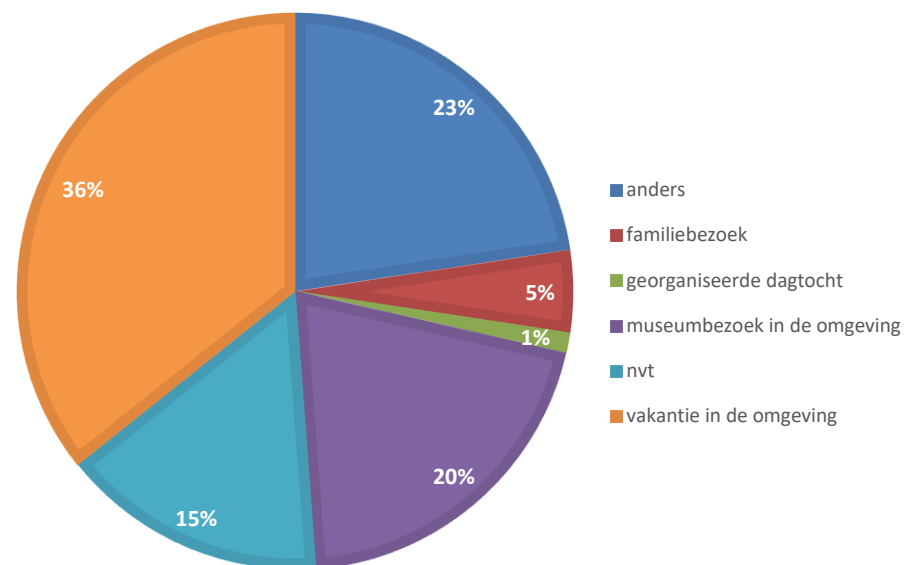

Vervolg resultaten publieksonderzoek

AANLEIDING TOT BEZOEK

REDEN VOOR BEZOEK

Museumvlogs

Gedurende de sluiting van de musea is een begin gemaakt met een reeks vlogs, waarin de conservator als het ware een rondleiding geeft door het museum en stil staat bij verschillende verhalen en topstukken. Mandy Vermeer neemt de vlogs op met tablet (eenvoudige apparatuur, geen microfoon) en monteert de opnamen.

Er zijn gedurende de lockdown vijf vlogs geplaatst, waarvoor tegelijk een eigen youtubekanaal is geopend.

1. Over het maken van tinglazuurtegels
2. Een Rozenburgtableau voor de gemeentesecretaris van Ede in 1905
3. Internationale invloeden op Nederlandse wandtegels
4. Vishandel Rienstra
5. Chinese invloed op Delfts blauwe tegels

De vlogs worden verder gedeeld op Facebook, Instagram, LinkedIn en Twitter, en ontvangen veel reacties en worden daar ook weer gedeeld.

Weergaven Facebook: 3.559

Weergaven YouTube: 1.085

MuseumTV

Het museum is uitgenodigd voor deelname aan MuseumTV, met subsidie van de Provincie Gelderland. Op woensdag 2 december was de opnamedag voor een korte documentaire (6 minuten), door studio Jaar & Dag media (Machiel Spruijt en Marlinde Venema). De documentaire is kort voor kerst gepubliceerd op de website van MuseumTV (ook te zien als app op digitale televisie van KPN), op onze eigen site en via onze Facebookpagina. Speciaal voor die laatste zijn ook een paar korte 'SMBs' (Social Media Bites) gemaakt van een halve minuut. Daarin worden enkele andere objecten gepresenteerd worden die niet in de grotere film pasten.

MuseumTV is hét videoplatform dat kunst, cultuur en design door middel van mini documentaires tot leven brengt. Hier leer je meer over het leven van kunstenaars, de achtergrondverhalen van allerlei tentoonstellingen en krijg je een kijkje achter de schermen van je favoriete musea. Zo ook bij het Nederlands Tegelmuseum.

Wat heb ik toch een macht en een pracht!
 What an important
 and beautiful collection I have!

Anne van Sam van Deventer, 19 december 1913 / Helene to Sam van Deventer, 19 December 1913

De verzameling
tegels
 van Helene Kröller-Müller
 in het Nederlands Tegelmuseum
 Helene Kröller-Müller's Tile Collection
 in the Nederlands Tegelmuseum

Helene Kröller-Müller Kamer / Helene Kröller-Müller Room

Helene Kröller-Müller Kamer

Helene Kröller-Müller Room

The art works that Helene Kröller-Müller (1869-1939) collected for her museum are world famous. She amassed an impressive number of paintings by Vincent van Gogh, purchased works by contemporary artists including Bart van der Leek, and commissioned major architects such as H.P. Berlage and Henry van de Velde.

Helene is much less well-known as a collector of Delftware, including a series of 'old Dutch' wall tiles. She had already started this collection before concentrating on fine art. Part of her tile collection is now on display in the Helene Kröller-Müller Room in the Nederlands Tegelmuseum, thanks to a long-term loan by the Kröller-Müller Museums.

De kunstverzameling die Helene Kröller-Müller (1869-1939) bijeenbracht voor haar museum is wereldberoemd. Zij verzamelde een indrukwekkend aantal schilderijen van Vincent van Gogh, kocht werk van eigentijdse kunstenaars zoals Bart van der Leek, en gaf opdrachten aan belangrijke architecten als H.P. Berlage en Henry van de Velde.

Veel minder bekend is dat Helene ook een collectie Delfts aardewerk opbouwde, met daarin een reeks oud-Hollandse wandtegels. Deze verzameling ontstond al voordat ze zich op de beeldende kunst ging toefeggen. In de Helene Kröller-Müller Kamer in het Tegelmuseum is een deel van haar tegelcollectie te zien. Dit is mogelijk dankzij een langdurig bruikleen van het Kröller-Müller Museum.

Digitized by Google /
 ingets in the public
 in 1719-1818

Digitized by Google /
 ingets in the public
 in 1719-1818

Digitized by Google /
 ingets in the public
 in 1719-1818

COLLECTIE EN BEHEER

Uitbreiding van de collectie

De museumcollectie is dit jaar weer met een aantal bijzondere aanwinsten uitgebreid. Dit gaat vrijwel geheel door schenking en bruikleen, voor aankopen is nauwelijks ruimte.

Tegelplaat met de Britse kroonjuwelen, gemaakt in Stoke-on-Trent, 1820-1850

Schenking van museumvriend Frans Klein als herinnering aan corona en het jaar dat het Verenigd Koninkrijk de EU verlaat. Dit soort tegelplaten (202 x 152 mm) kan tussen 1820 en 1850 worden gedateerd, productie van Wedgwood, Spode of Copeland. De achterkant heeft een opvallend, onregelmatig patroon, ontstaan bij het vormen van de tegel.

Tegeltableau *Het Kanonschot*, ca.1900-1925

Een voorstelling naar een schilderij van Willem van de Velde (II) in de collectie van het Rijksmuseum Amsterdam (ca. 1680). Het tableau is niet gesigneerd, maar duidelijk wel geschilderd op tegels met op de achterkant het monogram DT van de Düsseldorfer Tonwarenfabrik AG, die bestond in de periode 1900-1925. Deze fabriek leverde ongedecoreerde tegels aan verschillende Nederlandse plateelbakkerijen, waar ze beschilderd, geglazuurd en nogmaals gebakken werden.

Tegelplaat van een organist, Plateelbakkerij Zuid-Holland, Gouda, ca.1910

Op de voorkant staat rechtsonder 'DH naar Bosboom', op de achterkant staat: 'J. Bosboom, "Aan 't orgel", Z: Holland Gouda' met fabrieksmerk. Het voorbeeld is een schilderij van de Haagse schilder Johannes Bosboom (1817-1891). Het oorspronkelijke schilderij 'een jonge monnik speelt op een kerkorgel' dateert van ca. 1833-1850. De letters DH op de voorkant moeten de signatuur zijn van plateelschilder Daniël Harkink (1862-1953), die in de jaren 1901-1924 als ontwerper en schilder werkte voor de Plateelbakkerij Zuid-Holland in Gouda.

Tegeltableau met een Hollands landschap, met een molen aan de waterkant, Tegelfabriek Holland, Utrecht, 1912-1915

Dit tableau is in een vrij bewerkelijke techniek, die cloisonné, lijnrelief of tubeline genoemd wordt. De omtreklijnen van de voorstelling zijn met een sterk verdunde kleislib getekend. Ieder kleurvlak wordt dan omgeven door een klei-dammetje, daardoor kan een heel vloeibare glazuur gebruikt worden.

8 tegels en platen, Plateelbakkerij Rozenburg, Den Haag, 1893

Enkele bijzondere tableaux en tegelplaten uit de Stanya-collectie, waaronder twee grote platen die samen de linker- en de rechterhelft van het banket van de officieren van de Sint-Jorisdoelen uit Haarlem tonen, naar een schilderij van Frans Hals uit 1627.

Tegeltableau *David en Bathseba*, Eddy Varekamp, 1996

Een grote verrassing tijdens de taxatiedag in oktober was een tableau van de keramist Eddy Varekamp met het Bijbelse verhaal van David en Bathseba (1996). Taxateur Ger de Ree wist van het bestaan ervan en had het vermeld in zijn Kennisbank van Nederlandse keramisten, maar had dit nog nooit in het echt of op foto gezien. De eigenaars hadden het ooit gezien op een expositie van Galerie Terra in de Oude Kerk van Delft, daar had de koster enkele licht erotische scènes afgeplakt. Zij waren het met deze 'preutse' actie niet eens en haalden de stickers weg. Na nog een rondje door de expositie gelopen te hebben bleken er weer nieuwe stickers geplaatst te zijn. Enkele jaren later hebben zij het van de kunstenaar verworven. Zij zochten nu een museum om het te schenken, als passende bestemming. Daarover konden we het gelukkig snel eens worden en het tableau is binnenkort bij ons te bewonderen.

Onderzoeksdocumentatie van Wim van de Loo

Museumvriend Wim van de Loo schonk wegens zijn verhuizing en hoge leeftijd zijn onderzoeksdocumentatie over de Utrechtse tegelfabrieken en de conservator kon in zijn bibliotheek boeken uitzoeken die een aanvulling vormen op de museumbibliotheek.

Registratie en documentatie

Er wordt voortdurend naar gestreefd om de aanwinsten in de collectie spoedig na binnenkomst te beschrijven en te documenteren.

Het betreft achtereenvolgens:

- Het toekennen en op verantwoorde wijze aanbrengen van een inventarisnummer;
- Tegeltabelaus en velden moeten veelal opnieuw gemonteerd worden, soms is ook restauratie nodig;
- Het maken van digitale afbeeldingen;
- Invoering in het registratiesysteem;
- Toekennen en vaststellen van een standplaats;
- Maken van een publiekstekst, indien de aanwinst op zaal getoond kan worden.

Veel werkzaamheden, zoals het nummeren en fotograferen, worden omwille van efficiëntie pas uitgevoerd indien er een grotere groep objecten klaar staat. Daarom is het hele traject altijd over enkele maanden verspreid, in het geval van restauratie en montage soms meer dan een jaar.

Voor de collectieregistratie is het museum in 2019 overgestapt van ADLIB Museum Standaard naar Memorix, van Picturae. Deze keuze houdt verband met de vernieuwing van de digitale CollectieGelderland. Een voordeel van de overstap is dat de collectie voortaan op servers van Picturae wordt opgeslagen, zodat gegevens eventueel door meer vrijwilligers vanuit huis kunnen worden bijgewerkt. Dat betekent ook dat de opslag van de grote hoeveelheid data veiliger is dan we als kleine organisatie zelf kunnen regelen. De conversie van onze gegevens had in eerste instantie in 2019 plaatsgevonden, maar de kwaliteit daarvan was onvoldoende, er gingen gegevens verloren, ook bij nieuwe pogingen.

Na overleg met Tim Stapel op 25 februari (team informatiebeheer van Erfgoed Gelderland) en inzet Bibi Bodegom Culturele Projecten (bespreking 24 november) is het gelukt om alle problemen tegen het eind van het jaar geheel op te lossen. Via Gelders Erfgoed heeft informatieanalist Menno Dijkhuizen als vrijwilliger in de afgelopen maanden alle tekortkomingen van de conversies opgelost. Tegelijk heeft hij inconsequenties en oneffenheden in de oude data-invoer nagelopen, de titelbeschrijvingen aangepast en de vermelding van locaties gestandaardiseerd. Waar onze presentatie op CollectieGelderland begin van het jaar was teruggevallen tot 9.143 objecten, of zelfs 8.907 als je alleen treffers met afbeeldingen meetelde, is dat aantal per eind december weer 12.091. Museumvrijwilliger Peter Berben is begonnen met het schrijven van een invoerhandleiding.

De conservator heeft op 14 januari deelgenomen aan een eerste introductie van het programma Memorix. Vrijwilliger Jan Clifford draagt zorg voor de zorgvuldige en verantwoorde nummering van de objecten.

Onderzoek en publicaties

De conservator heeft als eindredacteur meegewerkt aan de jaarlijkse publicatie *Tegel* van de Stichting Vrienden Nederlands Tegelmuseum. Verder heeft hij zelf over tegels gepubliceerd, lezingen over de Nederlandse tegelcultuur gehouden, studiedagen bezocht en afspraken met collega's en particulieren gemaakt om verschillende niet-toegankelijke collecties te bestuderen.

Een tweetal lezingen die de conservator zou geven in maart konden niet doorgaan. Het op 4-5 juni geplande Kolloquium Medium Keramik! Aan de universiteit van Bonn, waarvoor de conservator een lezing geeft, is uitgesteld naar april 2021.

In juni 2020 was het museum weer even open voor bezoekers. Uit een artikel van De Gelderlander © Herman Stöver

SAMENWERKINGEN

Erfgoed Gelderland

Met de video-reeks 'Uit de praktijk' zette Erfgoed Gelderland Erfgoed- vrijwilligers in het zonnetje waaronder onze vrijwilliger Ton van der Meijden.

De Erfgoedvrijwilliger | Ton van der Meijden (Nederlands Tegelmuseum Otterlo)

31 weergaven • 15 jun. 2020

👍 1 🗨️ 0 ➔ DELEN ⚙️ OPSLAAN ...

ABONNEREN

Museumweek

Ter gelegenheid van de Museumweek kwam woordkunstenaar Babs Gons op 18 april naar het museum voor opnames. De uitzending tijdens de Museum- week was op 20 april. Er was eerst een opname in het museum waarvan beelden worden getoond tijdens haar live optreden in de studio.

Handreiking RCE

Het Tegelmuseum heeft meegewerkt aan de handreiking van RCE voor kleine musea over slavernij en koloniaal verleden. Besproken is welke behoeften het museum heeft in het onderzoek en de presentatie van collectiestukken die aan deze thema's raken.

Boek *Art Nouveau in Amsterdam*

De conservator heeft een bijdrage geleverd aan het boek *Art Nouveau in Amsterdam* van Max Put. Pim van Schaik, uitgever en fotograaf van Stokerkade wilde documentatie zien en de conservator spreken voor de afronding van het boek.

Tiles through time

Een groep van vijf studenten van de TUDelft (Asli Demir, Mart Drummen, Laura Looijen, Judith van Looveren en Moritz von Seyfried) bezochten het Tegelmuseum voor het project *Tiles through time*. Voor dit project onderzochten zij voor de Bovatin (Bond van Aannemers in Tegelwerken in Nederland) de ontwikkeling van het ambacht van de tegelzetter.

Expositie Marieke Bouman

In augustus was een expositie te zien van kunstenaar Marieke Bouman in Huis Kernhem met een boekpublicatie. Marieke Bouman is al vele jaren actief rondom het Tegelmuseum en mede-initiator van de Tegelroute in Lunteren.

Expositie Marjolein Bastin

In 2020 is een samenwerking tussen Cultura Erfgoed, Historisch Museum Ede en het Tegelmuseum gestart ter voorbereiding van een gezamenlijke tentoonstelling met aquarellen van Marjolein Bastin die in 2021 plaatsvindt.

STICHTING VRIENDEN VAN HET NEDERLANDS TEGELMUSEUM

Voorzitter	Lejo Schenk
Secretaris	Marianne Florschütz
Penningmeester	Mark van Veen
Leden	Leo van Druuten Frans Klein

Het museum wordt ondersteund door een actieve vriendenstichting, die bijna vierhonderd begunstigers telt. De Stichting van Vrienden heeft het museum in 2020 op vele manieren bijgestaan. Het bestuur van de stichting vergaderde eenmaal op 22 augustus gezamenlijk met het museumbestuur. De voorzitter van de stichting woont als toehoorder/adviseur de bijeenkomsten van het museumbestuur bij.

De Vrienden droegen ook in 2020 weer een financiële bijdrage af aan het museum. Daarnaast stellen zij op vele manieren hun kennis en kunde ten dienste van het museum. Individuele vrienden leveren hand- en spandiensten bij het werk in en om het museum. Meerdere malen per jaar wordt de Vriendenvitrine ingericht met bijzondere privéverzamelingen. Tevens maken enkele vrienden deel uit van de expositiecommissie, die de tentoonstellingen in het museum ontwikkelt en inricht.

Helaas moesten de meeste activiteiten dit jaar uitgesteld of geannuleerd worden, zoals de traditionele jaardag, die op 28 september in Franeker zou plaatsvinden.

Van 13-19 mei zou een groep van 28 Vrienden een studiereis maken naar Valencia. Bestuurslid Mark van Veen heeft een programma samengesteld met bezoek aan diverse musea en betegelde monumenten, en met excursie naar Onda en Manises, bekende historische centra van tegelproductie. Deze excursie is uitgesteld naar najaar 2021, mogelijk zelfs pas voorjaar 2022.

Voor zaterdagmiddag 22 april hadden de vrienden een middag in Utrecht georganiseerd. Museumvriend Peter Sprangers had een wandeling van circa 2,5 kilometer uitgezet, waarbij verschillende particuliere woonhuizen met betegelde interieurs toegankelijk zouden zijn. Ook de vele tegels die in de gevels van huizen zijn aangebracht zouden we ontdekken. Deze excursie moet eveneens uitgesteld worden.

De Vrienden geven tweemaal per jaar het bulletin *Vriendennieuws* uit. Tevens verschijnt jaarlijks het jaarboek *Tegel*, de 47e editie die in 2020 zou verschijnen is met enkele maanden vertraagd en gaat in het voorjaar van 2021 ter perse. De redactie van *Tegel* wordt gevormd door Jaap Jongstra, Michiel Overhoff, Lejo Schenk, Francine Stoffels, met conservator Johan Kamermans als eindredacteur.

SAMENVATTING JAARREKENING

Staat van baten en lasten over 2020

	Realisatie 2020	Begroting 2020	Realisatie 2019
	€	€	€
Baten	144.940	162.000	167.973
Lasten			
Kostprijs van de verkopen	(9) 5.817	-	10.064
Kosten van beheer en administratie			
Personeelslasten	(10) 37.552	57.000	57.680
Afschrijvingen	(11) 2.274	-	2.127
Overige bedrijfslasten	(12) 110.332	103.500	111.002
	<u>150.158</u>	<u>160.500</u>	<u>170.809</u>
Saldo voor financiële baten en lasten	-11.035	1.500	-12.900
Financiële baten en lasten	(13) -469	-1.500	-402
Exploitatiesaldo	<u><u>-11.504</u></u>	<u><u>-</u></u>	<u><u>-13.302</u></u>

**Jaarverslag
Stichting Nederlands Tegelmuseum
2020**

Eikenzoom 12
6731 BH Otterlo
Telefoon 0318 591519
Fax 0318 592000
info@nederlandstegelmuseum.nl
www.nederlandstegelmuseum.nl

